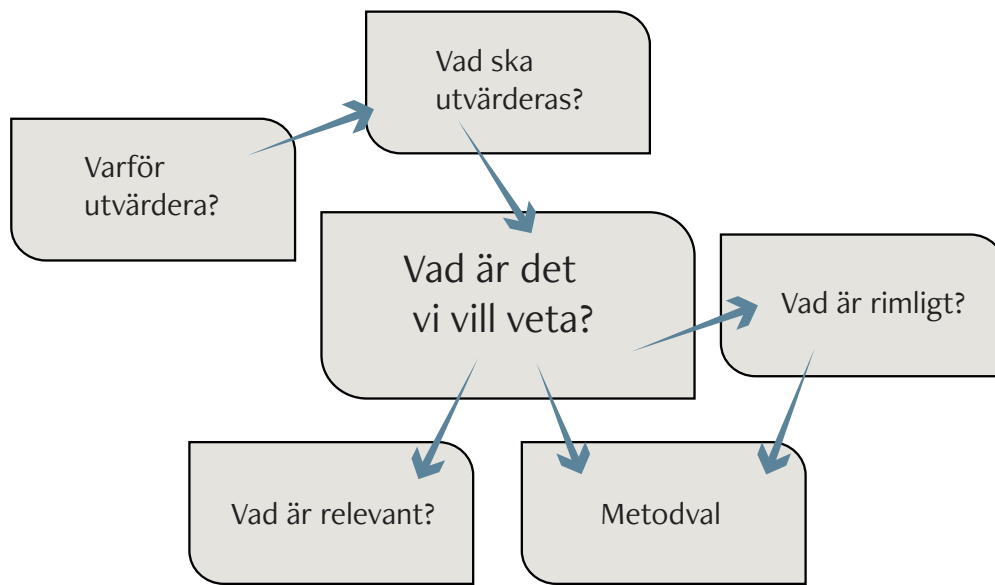

Kvalitetsarbete i praktiken

Perspektiv på utvärdering

Varför utvärdering?

Den första fråga som bör ställas i all utvärdering är **varför** den ska göras.

Oftast görs inte en utvärdering av ren nyfikenhet. Utvärderingen ska komma till användning! Vanliga syften för en utvärdering är:

- Kontroll. Står allt rätt till?
- Lärande. Ni vill lära er hur någonting fungerar genom att utvärdera.
- Kunskapsuppbyggande. Ni vill bygga upp kunskap som sedan kan spridas vidare.

För en folkhögskola kan syftet till exempel vara lärande eller kunskapsuppbyggande, för att kunna utveckla verksamheten.

För Folkbildningsrådet kan syftet vara att kontrollera att folkhögskolorna följer bidragsvillkoren.

All verksamhet mår bra av att följas upp på något sätt oavsett om den bedrivs i privat, offentlig eller

annan regi. Hur utvärderingen ska gå till avgörs av:

- Vad det är för typ av verksamhet.
- Vilken typ av kunskap som efterfrågas.
- Hur stora resurser ni har till utvärderingen.
- Vilken kompetens som finns bland dem som ska utföra utvärderingen.
- Utvärderingsbarheten, är det möjligt att över huvud taget få svar på frågorna som ställs?

Vad är det vi vill veta?

Fundera först på vilken kunskap som efterfrågas och vilken ambitionsnivå ni vill lägga er på. Efter det efter kan ni fundera på vilken metod ni vill använda er av.

Utvärdering har egentligen inte något eget metodfält. Här går det att använda metoder från de samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga fälten.

Eftersom det i dag är populärt att utvärdera allt möjligt finns det många definitioner av vad en utvärdering är.

Men många är överens om följande faktorer definierar en utvärdering:

- Insamlingen av data i en utvärdering ska göras **systematiskt** och noggrant.
- Någon form av **värdering** eller bedömning av resultatet görs.
- Syftet med en utvärdering är formulerat på ett sätt som gör att utvärderingen ska komma till **användning**.

Noggrannhet

Tanken är att utvärdering ska vara underbyggd av empirisk kunskap och analyserad enligt metodmässiga regler.

Utvärderingen ska vara tillförlitlig och relevant. En utvärdering ska också vara transparent, alltså redovisa hur underlaget är insamlat.

När vi sätter ordet ”ut” framför ett ord är det en förstärkning av begreppet. Ut+värdering ger ordet utvärderingen en starkare betydelse än bara ”värdering”. Precis ut+tömmande, blir uttömmande.

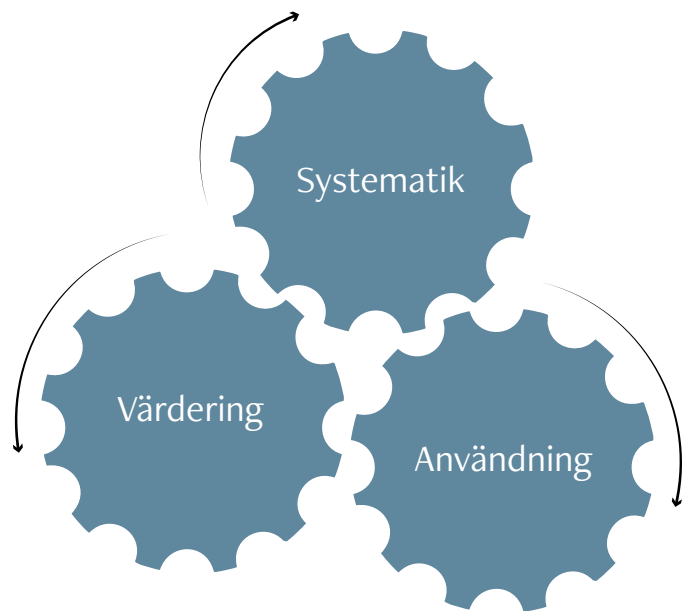
Men hur noggrann behöver en utvärdering vara? Hur noggrann *kan* den vara? Er tid, kunskap och ambitionsnivå får avgöra det.

Värdering

Värdering är en väsentlig del av begreppet utvärdering. Fakta och värden är inte två ytterligheter på en skala, utan förekommer ofta samtidigt. Något som kan uppfattas som rena fakta är inte alltid värdeneutralt.

Att ta upp vissa fakta men utesluta andra, är i högsta grad en värdering. Likaså valet av frågeställningar. Hur ska utvärderingens resultat tolkas? Ska det bara presenteras som det är?

Ett exempel är följande: en folkhögskola ska utvärdera hur nöjda deltagarna är med en kurs. Ska de då även ställa resultatet mot andra bedömningskriterier? Till exempel interna eller externa mål? Jämföras med tidigare år? Jämföras med genomsnittet för liknande utbildningar?

Fundera på vad utvärderingens resultat ska användas till innan ni bestämmer andra bedömningskriterier.

Vill ni till exempel utvärdera hur nöjda deltagarna är med en kurs över tid, är tidigare år ett bra jämförelsetal.

Vill ni istället utvärdera hur nöjda deltagarna är med kursen, jämfört med andra utbildningar, är det ett bedömningskriterium att ta i beaktning.

Användning

En utvärdering kan användas på olika sätt. Ibland kan utvärderingens resultat omsättas direkt i konkret handling, det kallas för en **instrumentell användning**.

Utvärderingen kan också leda till en större förståelse för ett problem. En kunskap som kanske inte kan omsättas direkt utan eventuellt vid ett senare tillfälle, det kallas för en **upplysande eller konceptuell användning**.

En utvärdering är både ett pågående arbete och en produkt. Produkten är alltså själva rapporten. Eftersom processen utvärdering är en viktig del av lärandet, ibland viktigare än själva produkten, behöver de som ska använda utvärderingsunderlaget också delta i denna process.